

DÖBBENETES DALSZÖVEGEK

csupa izléstelen szörnyűség születik
és kétségbejítő nyelvrontás folyik a

NÓTAGYAROSOK MŰHELYÉBEN

Csaknem magyarul hangzanak ezek a nóták. Csak hallgatjuk. A zürzavarból itt is, ott is kicsendül egy magyar szó. Innen a gyanu, hogy mégis magyar nyelven énekelnek. De ha jobban odafigyel az ember, amikor végre kibontakozik ámuló fülei előtt a szöveg, újra elfogja a kétség, ugyan miféle tájára sodródott a világnak, ahol hasonló szavakat mondanak, mint otthon Magyarországon és ezeknek a szavaknak még sincs egyáltalán semmi értelmük. És ez a bukott melódia, a ritmusnak ez a csendes szívdobogása, amely négerül, hawaiiul, sőt angolul is éppen olyan kiváló egzotikum, mint mondjuk a csörgőkigyo, vagy akár maga a dzsugel, bizonyos fokig érdekes, sőt élvezhető, — magyarul iszonyuan hat. Tessék elképzelni egy csörgőkigyóból készített szegedi halászlét, vagy egy tulipános szobaberendezést az őserdőben és körülbelül előttünk áll a magyarosított jazz.

Kár pedig ezért a jobb sorsra érdemes műfajért. Mert van benne valami. Ha el akarjuk képzelni az igazi Afrikát, a jazz élvezet oda. Csendes döngése csupa tropizmus, bánatos, félbemaradt kiáltásait a szomjas vadállatoktól leste el ezeknek a távoli, idegen tájaknak költője. Meg lehet hallgatni. Ahogy el lehet üldögelni Memphis kövei alatt és ahogy végig lehet simogatni egy perzsaszőnyeget. Csak éppen azt nem szabad hinni, hogy Memphis magyar művészek építették, a perzsa szőnyeget pedig Mezőkövesden szőtték. Mert ez nem igaz, nem lehetséges, hazug, hamis és rosszhiszemű.

A falu buzát, kenyeret, tisztos, becsületes magyar parasztot termel, és foxo, rumbát, simit dalban, muzsikában, gangster filmet, új divatot kap érte cserébe. És ez a szegény, tanulékony nép oly könnyen magába szívja a mérgezett italt, mint ahogy a boldog szigetlakók is belekóstoltak a fehér ember tüzes italába. Bele is pusztultak. Lesz maga jusz is az enyém! — kiáltja enyelgés közben a kecskeméti tanyáslegény szemérmeskedő párjának...

A szegedi alsótanyán az „Anyám szive” című kávéházi ökönyál uszik a levegőben... Pesten, „Tessék beszélni” ordítja egy köruti plakát, görölköt, jámpeceket kínál és feltalálja Harmat Imre legfrissebb gyöngyét: „Lieb mich szivem”.

Kit érdekel a jampecirodalomnak ez az ostobasága? Az utcát, a terézvárosi yenkiket, miután egyetlen szóval összehozta kritikáját — ilyen kóser!

De ahoz, de abba, már beleszólhatunk, hogy a karcagi kiskocsmában szintén cincogja a cigány: „Tenyerem hordom, leszek a cselédje... és Sag schon szivem!”

A tánemuzsika ártatlan álarcában lapozik a lelkekbe a mérge. Hiszen táncolni ez a fiatalok. Én nem is tudja, milyen árat fizet érte.

Az olvasót körülvezetem a „Lokáirodalom” Bakonyában. Bemutatom a jazz muzsika alchimistát, a magyar nótagyártás tüzletét és a kávéházi csattogányok kereskedelmi kliringjét.

A fővárosi „jampece dalművészet” két tengelyen forog: a tánzenére sámfázott lírán.

és a nótácsok faragta magyar nótán. A tánzene szövegének lelke: az erotika, ritmusa: a néger muzsika rángatózása. célja: a könnyörtelen üzlet.

Irogárdája szaporodik, mint a patkány. Vannak specialistái: sanzon írók, tangó-, fox-, blues-, bigin-szerzők; átírók: akik a magyar költészet gyöngyeit törlik kerékbe, vagy kitörlik, kifecamítják kezét, lábát.

A „sláger” az álmuk, az a muzsika, az a „remekbe” készült könnyen megjegyezhető legtöbbször nem két, hanem csak egyértelmű szöveg, amit minden kávéházi sztár addig dalol a füledbe, amíg álmodban is jajgatod. Ez a szervezett szuggesztio a siker titka.

A „slágert” veszik, eladják, mint a gangsterek a szeszt.

A slágerzenének külön birodalma van. Határát a bárók, éjjeli lokálok, orfeumok jelzik. Innen árad szét ez a zenébűz, mint a háromkeresztes sárga gáz szédíteni, ölni.

A magyar „sláger”-birodalom vezér-basái Zerkovitz Béla, Harmat Imre, Garai Imre és Szilágyi László.

Főmuzsikuskai: Abrahám Pál, Brodszky Miklós, Grosz Alfréd.

A közlegények: Vas és Vértes Henrik, Ilinczky László, Kovács Kálmán, Békefi István (az ifjabb).

A humort — milyen szerényes és tehetetlen humor! — a hacseki sefülesefarka szellemet Vadnai László izzadja.

A hadseregszállító: zenében és szövegben egyformán, Nádor Jóska.

Harmat Imre a főbasa, a slágerternakénység netovábbja. A szegény, derék négerék agyonvernék, ha szövegei lefordíthatók lennének. Remeg, vajudik, forog, ficánkol, az okos zsidótól a buta svábig minden hangnemből. Romantikája sápadt, de átfüti a dobucái ágyak pállott, poloskás melege. Idegenforgalmi hajlamát elárulja egyik fox számában:

„Jeruzsálem télen fűs, nyáron hűs”.

Nézzük többi szülőttjét. Milyen a „nagy költő” magyarja?

„Hawayból jött hajón az óhazába,
Egy öszülő szegény magyar,
Besántikált a köruton egy bárba
S az ajkán sirva felesendül a dal,
Oly omy Oly! Halálomig ezt fogom dalolni”.

A hawaii magyarok őszek, sánták, első utjuk az óhazában a köruti bárba vezet. Nem önarckép ez? Harmat ur azonban néha a közelebbi környékkel is megelégszik. Alábbi gyógyceppjeit Soroksárról hozta.

„ott ahol a futballista meccseken,
a csuda heccen verik a fej,
ott ahol a hetes autobus szalad
s ahol a víz alatt fejik a tej...”

Ezt a stylust, az alábbi versben még fokozza:

Lieb mich szivem
Sag schon igen.
Bitte, bitte schön.
Jaj, ja-ja-ja
Rövid az időm
Kom, légy az én párom,
Ugy várom...

Mi ez? Mert ha csak paralízis, akkor nincs nagyobb baj, az aránylag hamar végez a beteggel.

Zerkovitz Béla az angyalföldi irodalom örök halhatatlanja. Dagadt ember, időnkint esapolnia kell magát. De a váladékat a csatorna helyett kifrócsentli az utcára. Ime:

„Te csak mulass, te szőke gyerek!...
Közlök a hirt, majd az anyámmal,
S a kávé pótol egy másik lányat”...

Szilágyi László azt hiszi magáról, hogy a külváros szellemének szinpadri szerzője. Ha valaha fölemelkedett volna a külvárosi kocsmák színvonaláig, soha le nem írta volna az alábbi sorokat:

„Édes nagysád, vár már a Kaszinó.
Mit fog szólni hozzá a Tasziló
Hagyjon békét, nézze szivem ime kész,
Én magáért régen odavagyok,
Kár, hogy lassan kezdi az iramot...
Lecsó, lecsó, lecsó, lecsó,
Lecsókolom a pudert rólad.”

Ifj. Békefi István szintén szinpadri szerző. Egyik „slágerében”, budakeszin vi-kendezik és írja:

„A babám budakeszi,
a száját odateszi, gyorsan
a számhoz, ha pusztira vár.”

A budakeszi sváb lány után már kitör rajta a foxtrott és egy rendes kicsi nót követel. Még csoda, hogy csak egyet.

Aki megfőz egy kis kávé
És nem kér mindig kávé
Aki nem jár mindig rumbát
És nem hord három bundát.

Ilyen rendes kis nő kell neki. Igaz, jobbat nem is érdemel.

Budakeszi kaland, apróhirdetés, rendes nő.

Rendes kis nő hirdetemén utján. Csupa ideális megoldás foxtrott telítéssel. Követésre méltó példaadás. Ifju jampecek a fedélzetre!

Drágám csak egy bigint.

„But temes el, Simulj a testtel,
bigin, bigin.
Ne légy ma gyáva, szivembe láva,
bigin, bigin.
Idős a férjed, csak egyre kérjed,
bigin, bigin.
S ha megtanulja, legény lesz újra,
bigin, bigin.”

Szenes Andor szerzeménye. Szenes pedig nem is ripacsokló, komoly érték. Mi a csudának hasal bele ebbe a pocolyába? Miért jegyzi nevével a jampecirodalmat?

A két új rádió sztár, az oroszlaniszivű Vas és Vértes, a magyar nyelv kitünő keréktörői.

Vas Henrikot jellemezza „Mohamed” című versikéje, amelyben egy hegyvel bajlódik. Irodalom történeti jelentősége,

hogy a „kegyed” szót remekül alkalmazza. Allitól kitünő dobozgyártó szakember. Egyedül álló világtrodalmi jelenség, mert a dobozszakmából költő még nem született, zeneszerző még kevésbé. Ő se az, de ebből remekül mesél.

Vértes Henrik, a kottaeladó szakma régi ügyeskéje. A zeneszerzéshez csak a bátorsága van meg. Szakmabeli főnökével, Nádor Jóskaival követi el a művészetet.

Egy tangójához pl. Nádor Jóska a következő szöveget szállította:

„A virágnak megtiltani, hogy ne nyiljon,
Azt sose lehet.
A szivünknek megtiltani, hogy szeressen,
Épp úgy nem lehet...”

Nádor ur, a virágnak megtiltani nem lehet, de Önnek igen, hogy a legnagyobb magyar poétaurnak, Petőfi szerelmes lelkének csodálatosan tiszta sóhajátást tangóvá becsületenitse. Irja meg a saját

lelkének kinját, fájdalmát, de Petőfinek hagyjon békét. Ez több mint halottrablás. Ez halottgyalázás.

Vértes Henrik „zeneszerzőt” mindig különleges szövegek lelkesítik. Egy rumbázó jampece reszketése, harctéri ideg-sokkosra emlékezteti — Ilinczky László szövegfaragót, mire Vértes azonnal elköveti a zenét, a következő szövegre:

„Tegnap este egy köruti bárban
Egy urat láttam.
Reszketni lázban.
Szóltam neki: Ön ugyebár, rokkant?
A gránát robbant,
A fejére pottyant.
De szólt ő dühösen: Megáll itt az ész!
A rumbát járom én, ez az egész.”

Ez a szöveg nemcsak gonosz, de szégyenteljes is. Ilinczky megérdemelné, kiérdemeltessék kukoricára az „Ismeretlen katona” emléke elé. Hogy elmékedjék kissé a harcterek mártírjairól.

Dr. Thury György.